

Ljubljana, 23.09.2013

RAZVOJ GOVORA OD ROJSTVA DO DRUGEGA LETA STAROSTI

KAKO SE OTROK UČI GOVORITI?

Preden začne otrok govoriti, se sporazumeva tako, da joka, premika telo, brca, se smeji, proizvaja zvoke, nas pogleda, nam kaj pokaže, uporablja geste, nas vleče za rokav in podobno. Tako nam sporoča, da je lačen, da se dobro počuti, da mu kaj ni všeč ali pa nas prosi za igračo itd. Vsi ti načini komunikacije se pri otroku razvijejo postopoma. Otrok se nauči, da njegovo vedenje vzbudi odziv. Ko joka, dobi hrano, ko se oglašja in gleda igračo, jo dobi, ko se oglasi, prikljče mamo. Ko mu v obdobju čebljanja uspe kombinacija zlogov MA-MA je njegova mama navdušena. To še dodatno spodbudi otrokovo oglašanje. Otrok najprej osvoji melodijo materinega jezika, nato poskuša za starši ponavljati sprva zloge in potem besede. Da si otrok določeno besedo zapomni in uporablja, jo mora slišati večtisočkrat.

0 do 6 mesecev

Dojenček se v prvih mesecih pogosto izraža z jokom. Na ta način sporoča, da je lačen, utrujen, da mu ni dobro ipd. Mama se nauči prepoznati otrokov jok in mu ponudi tisto kar potrebuje. Ob stiku s starši je dojenčku lepo in z jokom preneha. Prepozna mamin glas, jo pogleda v obraz in ji z nasmehom pove, da mu je prijetno.

Po četrtem mesecu začne dojenček obračati glavo in oči v smer od koder prihaja zvok, sprva zelo nezanesljivo, postopoma pa postaja pri tem vse bolj spreten.

V prvih mesecih se dojenček oglašja tako da „gruli“. To pomeni, da se igra s svojimi govornimi organi in spušča različne zvoke. Kasneje, proti 6. mesecu starosti, pa so njegovi glasovi vedno bolj podobni glasovom materinega jezika. Oglašja se, da pridobi pozornost staršev, pa tudi, ko je sam v sobi ali pa če nas vidi in je ob tem srečen in zadovoljen. Razlikuje med karajočim in prijaznim glasom. Začnejo ga zanimati zvočne igrače in glasba.

9 do 12 mesecev

Dojenček začne za komunikacijo z odraslim uporabljati kretnje. Npr. protestira tako, da kaj potisne stran, zmaje z glavo in uporablja obrazno mimiko. Če ga povabimo, pomaha „PA-PA“. Pozornost pridobi s kričanjem in z oglašanjem. S smehom in čebljanjem pokaže, kdo mu je všeč. Rad je v družbi ljudi.

V tem obdobju začne „čebljati“. Oglašja se z zlogi, kot npr. MAMAMA, BABAGABA, GAGAGA... Navdušen je, če se s svojim oglašanjem lahko pridruži komunikaciji. Ko ga ogovorimo, se odzove z oglašanjem. Od spontanega „čebljanja“ preide dojenček na zloge, ki že imajo nek pomen. Npr. Namesto besede AVTO, bo posnemal zvok, značilen za avto (BRM, BRM..). Glasove in zloge bo ponavljal za nami, besede s pomenom pa pred prvim letom še ne pove.

V tem obdobju napreduje v situacijskem razumevanju.

Odziva se na svoje ime. Prepozna imena družinskih članov. Razume pomen besede NE. Razume tudi kratke fraze: Npr. „Greš k meni!“ Še lažje mu je, če takšno frazo pospremimo s kretnjo in stegnemo roke k njemu. Pozoren je, ko mu govorimo, ko poslušja glasbo in petje. Reagira, če sliši zvonjenje telefona ali trkanje.

Všeč so mu socialne igrice. Sodeluje pri igrici „KU-KU“, ploska ob frazi „BRAVO; BRAVO“ in uživa ob gunganju na nogah. Pri tem se smeji in se navdušeno oglašja. Všeč mu je, če se takšne igrice večkrat

ponovijo. Rad ima tudi ropotuljice in zvočne igrače. Bolj se začne zanimati za predmete (žoge in druge igrače).

12 do 18 mesecev

Po prvem letu uporablja otrok posamezne zloge in kretnje. Napreduje tako v izražanju, kot v razumevanju in v igri. Oponaša različne glasove ter posnema naš govor. Da nekaj doseže, se hkrati oglašča, kaže na želen predmet in nas opazuje. Začel bo tudi uporabljati prve besede s pomenom. Večinoma otroci pri enem letu starosti povejo dve ali tri smiselne besede.

Ob letu in pol pa že uporabljajo 20 besed s pomenom. Te besede so običajno povezane z znanimi osebami, predmeti ali živalmi. Pri tem ima ena beseda lahko več pomenov. Beseda AVTO lahko pomeni „To je moj avto.“ ali „Daj mi avto“. Z besedo AVTO lahko poimenuje tudi AVTOBUS. Uporablja pozdravne besede: npr. „DAN, PA- PA, ADIJO...“. Začenja uporabljati glagole. Nove besede poslušča in jih spontano ponavlja za odraslim.

Na vprašanja: „Kaj je to, kje je oči“, lahko odgovori z besedo. Rad opazuje preproste slike v knjigah in nanje kaže s prstom.

Začne uporabljati igro pretvarjanja, npr. medvedku da jesti in ga položi v posteljo.

24 mesecev

Okoli drugega leta starosti besede sestavlja v preproste povedi, sprva v dvo-besedne (npr. „mami gremo“ ali „grem spat“), nato tudi v tro-besedne („mami gremo dol“). Na kratko lahko pripoveduje o neki izkušnji, ki se mu je pripetila.

V komunikaciji še vedno pogosto uporablja posamezne besede. Govori približno 100 do 150 besed. Poimenuje večino predmetov iz svoje okolice. Uporablja začne zaimke (npr. ti, moj) in pridevnike (velik). Sebe poimenuje z imenom. Začne postavljati vprašanja (npr. „Kje je dedi?“)

Še vedno razume več kot lahko pove. Hitro razume nove besede. Izpelje lahko sestavljeno navodilo. Npr. „Vzemi medvedka in ga pokaži očku“. V knjigi pokaže slike, ki jih poimenujemo.

Igra se igre pretvarjanja. Posnema gospodinjska opravila. Hrani medvedka, skuha čaj, hrani živali v živalskem vrtu. Knjigo lahko drži sam in jo lista. Posnema rime in pesmice. Rad pomaga odraslemu pri delu.

Odrasli razumejo približno 50 do 60% njegovega govora.

KATERI SO TISTI OPOZORILNI ZNAKI, OB KATERIH BI BILO DOBRO POISKATI POMOČ LOGOPEDA?

Razvoj govora ne poteka pri vseh otrocih enako. Nekateri spregovorijo prej, drugi kasneje. Vseeno pa bodite pozorni na napisane opozorilne znake. Če vas razvoj otrokovega govora skrbi, se posvetujte z logopedom v vašem zdravstvenem domu.

OPOZORILNI ZNAKI PRI 12. MESECIH:

Pozorni smo v naslednjih primerih:

- otrok slabo vzpostavlja očesni kontakt,
- večinoma je tiho, se ne oglašča, ne čeblija, ne govori zlogov in jih tudi ne ponavlja za odraslim,
- otrok v komunikaciji ne uporablja kretnj (ne pokaže, kar želi ali ne dvigne rok, v želji da bi ga vzeli k sebi v naročje),
- ne reagira na svoje ime in se ne obrne proti tistemu, ki ga pokliče,
- ne zmora slediti enostavnemu navodilu (ne pogleda v smer znanega predmeta, ki ga poimenujemo),
- otrokova igra nima vsebine, je enostavna, enolična in ponavljajoča; otrok se s predmetom ves čas

- igra na enak način. Odraslemu ne dovoli, da bi mu pokazal drugačen način igre,
- ne želi si novih iger, ne zanimajo ga socialne igrice, to so igrice, pri katerih sodeluje skupaj z odraslim,
 - sam ne poda pobude za igro.

OPOZORILNI ZNAKI PRI 24. MESECIH:

- otrok govori le nekaj posameznih besed,
- v komunikaciji uporablja več gest kot besed,
- še vedno se slabo odziva na svoje ime,
- ne kaže s prstom na oddaljene predmete in ne uspe slediti kazanju odraslega,
- njegovo razumevanje je slabše, ne pokaže imenovanega, njemu poznanega predmeta, ne pokaže oblačil, delov telesa...
- težko sledi enostavnim navodilom (npr. prinesi mi to...),
- ne zanima ga, kaj se dogaja okoli njega,
- rad se igra sam, njegova igra je enolična, ne želi se igrati s prijatelji ali s starši, ne mara igre pretvarjanja ali se je ne zna igrati.

Petra Vrtačnik, prof. def. logopedinja